

Rola internetu w rozwoju kompetencji młodzieży ponadgimnazjalnej

Polską młodzież, uczniów szkół ponadgimnazjalnych, można już bez wątplenia zaliczyć do członków społeczeństwa informacyjnego. Zarówno częstotliwość i sposoby użytkowania komputera oraz internetu, jak i subiektywna ocena znaczenia nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych wskazują, że technologie te stały się ważnym, wręcz nieodłącznym elementem funkcjonowania nastolatków, odgrywając znaczącą rolę w większości sfer ich życia – komunikacji i budowaniu relacji interpersonalnych, nauce i rozrywce, rozwijaniu zainteresowań i pasji czy zdobywaniu informacji i korzystaniu z różnego rodzaju usług. Do takich wniosków upoważniają wyniki badania przeprowadzonego wiosną 2012 r. na dużej grupie uczniów szkół ponadgimnazjalnych z terenu całej Polski.

Poziom dojrzałości technologicznej, sposoby wykorzystywania internetu, dobór środków komunikacji oraz formy spędzania czasu w sieci mają istotny wpływ na jakość życia młodzieży i rozwój jej kompetencji, potrzebnych zarówno obecnie – w życiu prywatnym i nauce – jak i w przyszłej pracy zawodowej. Co więcej, wraz z rosnącą dojrzałością technologiczną młodych użytkowników internetu wzrastają ich oczekiwania dotyczące obecności nowoczesnych technologii we wszystkich obszarach aktywności oraz ich wykorzystania przez szkołę i przyszłe środowisko zawodowe. Dlatego też ważne wydają się przedsięwzięcia mające na celu pogłębienie wiedzy na temat znaczenia ICT w życiu młodych ludzi. Stwarzają one liderom edukacji sposobność podjęcia działań wspierających świadome, odpowiedzialne i efektywne korzystanie przez dzieci i młodzież z możliwości, jakie

niosą nowoczesne technologie, jak również realizację przez młodych ludzi ich wzrastających potrzeb i oczekiwań w tej dziedzinie.

Zawarte w artykule informacje, dotyczące funkcjonowania młodzieży w środowisku internetu, stanowią podsumowanie wyników badań przeprowadzonych w kwietniu 2012 roku na próbie 561 uczniów szkół ponadgimnazjalnych – liceów i techników z terenu całego kraju. W internetowym, anonimowym badaniu wzięli udział uczniowie klas od I do II, mieszkający w różnej wielkości miejscowościach – od małych, poniżej 10 tys. mieszkańców, do dużych miast. W badanej grupie niemal równolicznie reprezentowane były dziewczęta i chłopcy. Prezentowane badanie stanowi element większego projektu, zainicjowanego w roku 2011 badaniem dojrzałości technologicznej uczniów klas V i VI szkół podstawowych (Kwiatkowska, Dąbrowski, 2012a,

s. 4–13). Szczegółowe omówienie przedstawionych wyników badań, zestawienia tabelaryczne oraz analiza szczególnych obszarów badawczych (m.in. oceny posiadanych umiejętności technologicznych, przekonań dotyczących wybranych zjawisk, oceny powszechności zachowań charakterystycznych dla środowiska sieciowego wśród nastolatków i oczekiwań związanych ze sposobem wykorzystania ICT przez nauczycieli w procesie dydaktycznym) zostały zaprezentowane w 45. numerze czasopisma „e-mentor” (Kwiatkowska, Dąbrowski, 2012b, s. 4–16).

Częstotliwość korzystania z internetu i ocena jego znaczenia we współczesnym świecie

O tym, iż internet stał się nieodłączną częścią życia młodych ludzi, świadczy w pierw-

►szej kolejności częstotliwość, z jaką do niego sięgają. Zdecydowana większość badanych uczniów (94,8%) korzysta z internetu codziennie lub prawie codziennie, zaś tylko pojedyncze osoby (0,5%) robią to rzadziej niż raz w tygodniu. Badani spędzają też jednorazowo przed komputerem stosunkowo dużo czasu – najczęściej 1–2 lub 3–4 godziny (odpowiednio 48,8% i 28,2%). Dodatkowo 63,4% respondentów zadeklarowało, iż z internetem łączy się również za pomocą telefonu komórkowego lub smartfona (20,1% robi to bardzo często, zaś 17,5% często), co oznacza, że przynajmniej część z nich posiada ciągły dostęp do sieci, pozwalający m.in. na bieżące (a w praktyce właściwie nieustanne!) odbieranie wiadomości pocztowych czy też informacji z portali społecznościowych. Uzyskane wyniki potwierdzają zatem prawdziwość twierdzenia, że internet to już codzienność polskich nastolatków. Co więcej, stosunkowo duża część badanych uczniów (41,4%) przyznaje, że komputer i internet stały się już tak nieodłączną częścią obecnego życia, że nie wyobrażają sobie, aby mogło ich nie być.

Komunikacja i udział w życiu społeczności internetowych

Analiza uzyskanych wyników badania wskazuje, że dominującą aktywność internetową młodzieży ponadgimnazjalnej stanowią

komunikacja oraz udział w życiu społeczności internetowych. Prawie 70% uczniów bardzo często lub często komunikuje się z kolegami i znajomymi w sposób synchroniczny, za pośrednictwem komunikatorów lub czatu, podczas gdy z narzędzi tych w ogóle nie korzysta zaledwie 5,2% badanych. Ponadto co piąty uczeń deklaruje, że to właśnie rozmowy synchroniczne zajmują mu najwięcej czasu spędzanego w internecie. Większość badanych (87,4%) regularnie korzysta z poczty elektronicznej (Tabela 1).

Duża część badanej młodzieży loguje się również bardzo często (58,8%) lub często (17,1 %) do portali społecznościowych. Najbardziej popularną obecnie społecznością internetową jest niewątpliwie ta gromadząca się na portalu Facebook – tylko 14,8% badanych zadeklarowało, iż nie posiada konta w tym serwisie. Zdecydowanie mniejszym zainteresowaniem cieszą się inne społeczności internetowe, m.in. Twitter, Grono czy Google+, korzystanie z nich zadeklarowały tylko pojedyncze osoby. Również z popularnej do niedawna Naszej Klasy regularnie korzysta tylko 12,4% badanych, zaś prawie 60% nie loguje się tam w ogóle.

Zaangażowanie młodzieży w wymienione aktywności internetowe potwierdza również fakt, iż duża część badanych od nich właśnie rozpoczyna korzystanie z internetu

– 35% po włączeniu komputera w pierwszej kolejności loguje się do portalu społecznościowego i sprawdza, co dzieje się u znajomych, zaś 23,5% w pierwszej kolejności czyta otrzymaną pocztę elektroniczną oraz pisze i odpowiada na e-maile.

Inne rodzaje internetowej aktywności młodzieży

Internet dla większości badanej młodzieży jest również miejscem i narzędziem **rozrywki** – 46 % respondentów wykorzystuje go w ten sposób bardzo często, zaś 36% często. Uczniowie za pośrednictwem internetu przede wszystkim słuchają muzyki, oglądają filmy, przeglądają zabawne strony internetowe i czytają ciekawostki dotyczące znanych osób. Tylko kilka osób spośród ponad 550 zadeklarowało, że nigdy nie używa internetu w celach rozrywkowych. Najbardziej popularnymi miejscami rozrywki internetowej są: portal YouTube, strony typu Kwejk, Besty czy Demotywatory oraz strony poświęcone komiksom i grom sieciowym. Wyniki pokazują, iż 14,6% uczniów to właśnie rozrywce poświęca najwięcej czasu spędzonego w internecie. Co zaskakujące, wśród badanej młodzieży stosunkowo małą popularnością cieszą się **gry komputerowe** – 33,9% badanych deklaruje, że nie gra w nie wcale, 39,6% – że robi to czasami. Zdecydowanie mniejszy odsetek respon-

Konferencja Edukacja informacyjna i medialna. Archipelagi wiedzy

Edukacja informacyjna i medialna to przygotowanie użytkownika do rozpoznawania własnych potrzeb informacyjnych, lokalizowania poszukiwanej informacji, oceniania oraz efektywnego i etycznego wykorzystywania informacji. Wymienione kompetencje są konieczne do samodzielnego zdobywania wiedzy i umiejętności, podejmowania decyzji i czerpania radości z korzystania z mediów.

[Więcej informacji](#)

▶ dentów korzysta z gier bardzo często (10,2%) lub często (14,6%) i grupę tę stanowi w przeważającej części chłopcy².

Internet jest dla większości respondentów również ważnym **źródłem informacji o świecie i aktualnych wydarzeniach**. Prawie 70% badanych bardzo często lub często sięga do zasobów sieci, aby uzyskać bieżące wiadomości na temat kultury, nauki, techniki czy gospodarki, zaś 10,9% deklaruje, że to właśnie przeglądanie aktualnych informacji zajmuje im najwięcej czasu spędzanego w internecie.

Badani rzadziej natomiast uczestniczą w dyskusjach na forach internetowych oraz czytają i komentują blogi – bardzo często aktywność taką podejmuje tylko 7,8% grupy, często 45,8%, natomiast prawie 30% respondentów nigdy nie włącza się do dyskusji i nie czytuje blogów. 10,2% uczniów to właśnie tej aktywności poświęca najwięcej czasu spędzanego w internecie. Warto podkreślić, że dużo większą aktywność wykazują tu chłopcy, podczas gdy

dziewczęta częściej zaliczane są do grupy, która nigdy jej nie podejmuje.

Wyniki badań wykazały także, iż internet jest również miejscem i narzędziem **aktywności twórczej młodzieży**. Najczęściej polega ona na tworzeniu i udostępnianiu autorskich zdjęć i grafik – 23,1% badanych zamieszcza w sieci własne prace tego typu bardzo często lub często, zaś 40,8% robi to czasami. Mniejszy odsetek respondentów deklaruje zajmowanie się innymi formami twórczości – co czwarty prowadzi blog lub udostępnia autorskie teksty, np. swoje wiersze czy opowiadania; 9,1% zajmuje się tym bardzo często lub często. Inne rodzaje aktywności twórczej deklaruje niewielki procent badanych. Działalność taka tylko w nielicznych przypadkach (1,2%) stanowi główny rodzaj aktywności internetowej.

Uzyskane wyniki potwierdzają zatem tezę, iż nowoczesne technologie informacyjno-komunikacyjne coraz silniej wnikają w życie młodzieży. Angażują swoich użytkowników nie tylko poznawczo, zapewnia-

jąc nieograniczony dostęp do informacji i możliwość rozwijania zainteresowań, ale przede wszystkim emocjonalnie – z takim bowiem konsekwencjami wiąże się budowanie relacji społecznych w sieci oraz przenoszenie do niej coraz większej liczby codziennych działań i aktywności.

Badani uczniowie wydają się cechować stosunkowo dużą świadomością wymienionych konsekwencji. Zapytani o korzyści wiążące się z obecnością komputera i internetu w życiu człowieka, wymieniają przede wszystkim te związane z dostępem do informacji i ich błyskawicznym przepływem, a także sprawną i tanią komunikacją, natomiast zagrożeń związanych z użytkowaniem ICT upatrują głównie w sferze osobistej ich użytkowników (są to m.in. uzależnienia, ograniczenie bezpośrednich relacji interpersonalnych prowadzące do samotności czy stale rosnące „lenistwo poznawcze”). ▶

Scholaris – portal wiedzy dla nauczycieli realizowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet III, Działanie 3.3, Poddziałanie 3.3.3, współfinansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego – kontynuacja projektu realizowanego przez MEN. Okres realizacji projektu: od 1 kwietnia do 31 grudnia 2013. W nowej odsłonie działa od 1 czerwca 2010 roku.

Scholaris to bezpłatny portal wiedzy dla nauczycieli, który gromadzi i udostępnia użytkownikom gotowe zasoby edukacyjne dostosowane do poszczególnych etapów kształcenia. Zasoby zgromadzone na portalu są zgodne z nową podstawą programową i najnowszymi zaleceniami do nauczania i wychowania. Scholaris powstał, aby gromadzić sprawdzone materiały edukacyjne i dostarczać je nauczycielom – wszystkich specjalności i na wszystkich etapach edukacyjnych.

Obecnie portal zawiera ponad 24 tysiące interaktywnych materiałów pomocnych do realizacji treści ze wszystkich przedmiotów, lekcji wychowawczych oraz materiały wzbogacające wiedzę nauczycieli. Dzięki portalowi można różnicować pracę na lekcji, dobierając odpo-

² Ze względu na dobór próby badanej, składającej się z uczestników olimpiady przedmiotowej *Olimpiada Przedsiębiorczości*, uzyskane wyniki mogą różnić się od prawidłowości istniejących w populacji uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Osoby biorące udział w olimpiadach przedmiotowych cechują się prawdopodobnie wyższą od przeciętnej średnią ocen oraz bardziej aktywną postawą, ukierunkowaną na rozwój osobowy, co ma znaczenie dla podejmowanych przez nie aktywności. Niemniej jednak w przypadku „Olimpiady Przedsiębiorczości” mamy do czynienia z jednym z największych konkursów tego typu w kraju; masowość tych zawodów skłania do interpretacji uzyskanych wyników jako bliskich prawidłowościom występującym w populacji uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

► Internet jako narzędzie nauki i edukacji

Wyniki przeprowadzonego badania wykazały, że komputer i internet są dosyć powszechnie wykorzystywane przez młodzież **w procesie uczenia się**. Prawie połowa badanych (45,6%) deklaruje, iż na polecenie nauczyciela często wykorzystuje te narzędzia, odrabiając prace domowe, zaś 23% robi to bardzo często. Analogiczny odsetek badanych korzysta z komputera i internetu podczas nauki i odrabiania lekcji z własnej inicjatywy, zaś tylko niewielki procent młodzieży przyznaje, że nie korzysta z nich wcale.

Warto zauważyć, że 15,3% respondentów zadeklarowało, że to na naukę i odrabianie lekcji poświęca najwięcej czasu spędzanego przed komputerem, tak więc wykorzystuje go przede wszystkim w celach edukacyjnych.

Wśród badanych uczniów powszechne jest korzystanie z zasobów Wikipedii: ponad połowa – 52,6% korzysta z niej często, 15,7% bardzo często, zaś 29,8% czasami. O dosyć dużej sprawności badanych w zakresie wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych świadczyć może fakt, iż większość z nich – 84,5% ma już doświadczenia w zakresie zespołowej pracy zdalnej, realizuje zadania szkolne lub inne projekty za pośrednictwem internetu: 14,8% dekla-

ruje, iż pracuje w ten sposób bardzo często, zaś 28,7% często.

Wyniki badań pokazują, iż duża część badanych uczniów (66%) ma pozytywny stosunek do korzystania z serwisów internetowych, oferujących gotowe opracowania przy realizacji zadań szkolnych, i nie widzi w ich wykorzystaniu niczego niewłaściwego. I chociaż powszechna rozpoznawalność w środowisku szkolnym materiałów pochodzących z serwisów typu Ściąga.pl wydaje się coraz częściej skłaniać nastolatków do rezygnacji z bezpośredniego wykorzystania gotowych opracowań, to dosyć często wspierają się ich treścią (w sposób mniej lub bardziej bezpośredni) w tworzeniu własnych prac. Coraz bardziej popularne są również społeczności młodych internautów skupione wokół portali typu Zadane.pl, gdzie mogą znaleźć pomoc w realizacji zadań szkolnych, a dokładnie mówiąc – gotowe ich rozwiązania.

Uzyskane wyniki badań wykazały, iż większość respondentów (69,6%) posiada podstawową wiedzę na temat praw autorskich, którymi objęte są zasoby internetowe.

Istotne znaczenie dla świadomego i konstruktywnego wykorzystania możliwości internetu dla celów edukacji i szeroko rozumianego rozwoju ma niewątpliwie umie-

jętna ocena wiarygodności zamieszczonych w internecie informacji oraz wiedza na temat ustaleń prawnych, regulujących korzystanie z zasobów internetowych. Wyniki badań pokazują, iż badana młodzież ma duże zaufanie do treści publikowanych w internecie, szczególnie jeśli towarzyszy temu poczucie, że ich autorami są „zwykli” użytkownicy sieci, którzy dzielą się z innymi własnymi doświadczeniami. I tak, 61,3% badanych wierzy, że informacje zamieszczone w Wikipedii są wiarygodne i rzetelne. Jeszcze większy odsetek – 74,2% ma zaufanie do ocen dokonywanych przez internautów, dotyczących jakości towarów i usług. Jednocześnie 51,7% badanych jest przekonanych, iż nie sprawia im trudności ocena wiarygodności informacji zamieszczonych w sieci. Taki stan rzeczy sprawia, że młodzi ludzie nie tylko nieświadomie budują swoją wiedzę o świecie na podstawie mało rzetelnych danych, lecz także są narażeni na działania manipulacyjne, szeroko rozpowszechnione w internecie.

Podsumowując – dosyć powszechne wykorzystanie przez badanych komputera i internetu w celach edukacyjnych – należy z pewnością ocenić pozytywnie. Jednak w opinii autorów niepokojącym zjawiskiem jest szeroka skala wykorzystania mało wartościowych źródeł informacji: zarówno bezpośrednio – do pobierania „gotowych” prac

► wiednie zasoby – ćwiczenia, testy, karty pracy, prezentacje – w zależności od tempa pracy poszczególnych uczniów. W zasobach Scholarisa znajdują się także animacje, slajdy, symulacje, gry dydaktyczne, filmy, testy źródłowe, a każdy zasób może zostać odtworzony np. na tablicy interaktywnej.

Mamy prawie 13 tysięcy zasobów przeznaczonych na etap ponadgimnazjalny, w tym np. 692 e-lekcje, 518 prezentacji multimedialnych, 1328 ćwiczeń interaktywnych, 4750 zdjęć i ilustracji.

Zasoby na portalu Scholaris mogą zamieszczać Instytucje Współpracujące, np. stowarzyszenia, fundacje, wydawnictwa, muzea, instytucje kultury (po podpisaniu porozumienia z Ośrodkiem Rozwoju Edukacji). Nauczyciele mogą zamieszczać swoje materiały przez Instytucje Współpracujące. Na platformie dostępne są również zasoby będące efektem realizacji projektów edukacyjnych finansowanych ze środków publicznych, w szczególności ze środków unijnych, a także pozyskane w drodze zamówień publicznych (tylko zasoby niszowe).

Zachęcamy także do korzystania z prostego i intuicyjnego w obsłudze narzędzia dla nauczycieli do tworzenia lekcji z wykorzystaniem nowoczesnych technologii informacyjnych. Nauczyciel ma możliwość edycji treści edukacyjnych i projektowania każdego ekranu do swojej e-lekcji.

Redakcja portalu Scholaris

▶ domowych – oraz jako materiałów, które stają się podstawą samodzielnie przygotowywanych prac. Równie niekorzystne jest duże zaufanie do treści zamieszczonych w internecie oraz deficyt umiejętności weryfikowania wiarygodności sieciowych zasobów. Dodatkowo, na co zwrócono uwagę w dalszej części opracowania, uczniowie wykorzystują narzędzia i zasoby internetowe w mało innowacyjny i kreatywny sposób, za co winą należy w dużej mierze obarczyć edukatorów.

Mimo dużego zaangażowania badanych uczniów w aktywność sieciową (a zatem wielu doświadczeń) wyniki badań wyraźnie pokazują potrzebę edukacji ukierunkowanej na wspieranie dojrzałości technologicznej młodzieży – zarówno poszerzania wiedzy oraz kształtowania konkretnych umiejętności, jak i pogłębiania świadomości mechanizmów rządzących medium, jakim jest internet.

Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych (ICT) przez nauczycieli w realizacji procesu dydaktycznego

Jako że dojrzałość technologiczną młodych

ludzi mogą i powinni wspierać ich nauczyciele – wykorzystując narzędzia i zasoby ICT podczas lekcji szkolnych (i do kontaktowania się z uczniami) oraz motywując ich do używania komputera i internetu w trakcie realizacji zadań – badanym uczniom zadano również pytania, w jaki sposób technologie informacyjne są wykorzystywane w procesie dydaktycznym przez ich nauczycieli³. Odpowiedzi młodzieży wyraźnie wskazują, iż aktywność nauczycieli związana z wykorzystaniem ICT w procesie dydaktycznym pozostawia wiele do życzenia – zarówno jeżeli chodzi o jej częstotliwość, jak i różnorodność oraz kreatywność. Co istotne, w ocenie uczniów taki stan rzeczy nie zawsze wynika z braku możliwości i odpowiedniego sprzętu w placówce szkolnej – często jest efektem braku odpowiednich kompetencji lub motywacji do wprowadzania innowacji.

Prawie 30% badanych uczniów stwierdziło, że ich nauczyciele przedmiotu podstawy przedsiębiorczości nigdy nie korzystają z komputera i internetu w procesie dydaktycznym i – co wykazały badania – nie wyróżniają się w tym zakresie na tle grona pedagogicznego szkół ponadgimnazjalnych. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, iż

wykorzystanie ICT podczas lekcji polega najczęściej tylko na wzbogaceniu ich prezentacjami multimedialnymi: często robią to nauczyciele – twierdzi 24,4% respondentów, czasem nauczyciele – uważa 33,5% badanych. Lekcje są dosyć rzadko wzbogacane multimediami takimi jak filmy czy programy edukacyjne – często wykorzystują je nauczyciele według zaledwie 15,7% badanych, czasem – zdaniem 37,1% opiniodawców, zaś ponad 40% respondentów wskazało, że ich nauczyciele wcale nie korzystają z tego rodzaju materiałów. Jeszcze mniej nauczycieli przedsiębiorczości łączy się podczas lekcji z internetem, np. w celu skorzystania z jego zasobów – filmów czy stron internetowych, oraz korzysta z tablic interaktywnych. Uzyskane wyniki pokazują także, iż niezbyt powszechny jest kontakt nauczycieli z uczniami za pośrednictwem poczty elektronicznej czy udostępnianie w internecie materiałów edukacyjnych. Tylko nieliczni nauczyciele wykorzystują do kontaktu z uczniami komunikatory (np. Skype) lub dla celów edukacyjnych prowadzą autorski blog (Tabela 2).

Zadając uczniom prace do wykonania, nauczyciele przedsiębiorczości najczęściej ▶

³ W związku z tym, że badanie realizowane było w grupie uczestników olimpiady przedmiotowej „Olimpiada Przedsiębiorczości”, ocenie poddano aktywność nauczycieli w ramach przedmiotu podstawy przedsiębiorczości, a następnie odniesiono ją do aktywności innych nauczycieli w obszarze wykorzystania komputerów i internetu w dydaktyce.

Konferencja FRSE

Zapraszamy do udziału w konferencji *Technologie Informacyjno-Komunikacyjne (TIK) w rozwijaniu kompetencji zawodowych i społecznych osób z mniejszymi szansami* organizowanej przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji.

[Więcej informacji](#)

► polecają znalezienie w internecie informacji na określony temat (często zadania takie otrzymuje 22,1% respondentów, czasem 44,4%) lub przeczytanie informacji na wskazanej stronie internetowej (odpowiednio – 14,6% i 40,8%). Mniejszy odsetek badanych deklaruje, że nauczyciele zalecają skorzystanie z innych niż tekstowe zasobów internetowych, np. filmów czy gier edukacyjnych (często wyszukują i wskazują te materiały nauczyciele – 12,7% respondentów, czasem – 33,5%, zaś nigdy – aż 48%). Z podobną częstotliwością nauczyciele polecają skorzystanie z internetowych słowników i encyklopedii. Z uzyskanych odpowiedzi wynika również, że nauczyciele większości badanych uczniów (67,9%) nigdy nie korzystają z materiałów edukacyjnych w postaci płyt CD dołączonych do podręczników szkolnych. Nieco ponad 40% nauczycieli przedsiębiorczości korzysta z platform e-learningowych, ale tylko 13,9% robi to często. Nauczyciele niewielkiej liczby uczniów (20,1%) stosują w pracy z uczniami liczne narzędzia edukacyjne, jakie oferuje internet, np. narzędzia zdalnej pracy zespołowej (typu Google Docs) czy narzędzia do tworzenia map myśli (Tabela 3).

Mała kreatywność i niewielkie zaangażowanie nauczycieli we wprowadzanie ICT do edukacji powoduje nie tylko ograniczony rozwój umiejętności ich wykorzystania przez uczniów, ale również brak świadomości możliwych zastosowań. Uczniowie zapytani o sposoby wykorzystania ICT, które urozmaiciłyby proces dydaktyczny, wskazali przede wszystkim bardzo podstawowe działania, jak wprowadzenie większej liczby prezentacji multimedialnych czy korzystanie ze źródeł internetowych. Bierna postawa nauczycieli ma również inne negatywne skutki. Po pierwsze, uczniowie nie mają okazji do rozwijania umiejętności świadomego użytkownika sieci (m.in. wyszukiwania, selekcji i weryfikacji informacji), czy też umiejętności pracy zespołowej przy użyciu nowoczesnych narzędzi ICT – kompetencji coraz bardziej cenionych w środowisku pracy. Po drugie, brak konstruktywnych i kreatywnych przykładów wykorzystania ICT w edukacji wyrabia pogląd u części młodzieży, iż w zasadzie nie są one w stanie w żaden sposób wspomóc procesu uczenia się, i młodzież ta sugeruje chęć powrotu do metod tradycyjnych, jako bardziej konstruktywnych.

Podsumowanie

Utrzymywanie się stanu, w którym nowoczesne technologie nie są kojarzone przez młodzież z aktywnością edukacyjną, jest bardzo szkodliwe – nie tylko z uwagi na efektywność uczenia się i jakość nauczania w szkole, lecz także ze względu na przyszłą zdolność młodych ludzi do kształcenia ustawicznego oraz rozwoju zawodowego. Odpowiedzią na taką sytuację nie może być powolna ewolucja towarzysząca zmianie pokoleniowej w kadrze pedagogicznej szkół. Konieczna jest zmiana kwalifikacji nauczycieli poprzez szkolenia i warsztaty. Procesowi temu powinny towarzyszyć praktyki i wizyty studialne – unaoczniające realne korzyści płynące ze zmian technologicznych w dydaktyce. Kluczowym czynnikiem sukcesu będzie również zmiana kultury organizacyjnej w szkole, przejawiająca się realnym wsparciem kadry przez dyrekcję oraz organ prowadzący placówkę oświatową – zaczynając od dobrych wzorców, poprzez zapewnienie infrastruktury i bodźców motywacyjnych, aż po wymierne efekty na ścieżce awansu zawodowego.

**Dorota Kwiatkowska
Marcin Dąbrowski**

Bibliografia

- Kwiatkowska D., Dąbrowski M., (2012a), *Dojrzałość technologiczna uczniów w świetle wyników badań ankietowych*, „e-mentor”, nr 1 (43). | Kwiatkowska D., Dąbrowski M., (2012b), *Nowoczesne technologie w rozwoju szkół ponadgimnazjalnych – wyniki badań*, „e-mentor”, nr 3 (45).

Sposoby używania komputera i internetu	Bardzo często ¹	Często	Czasem	Nigdy	Brak odp.
Odwiedzanie portalu Facebook	58,8	17,1	7,8	14,8	1,5
Korzystanie z poczty elektronicznej	54,4	33,0	11,1	0,5	1,0
Korzystanie z sieci dla rozrywki – słuchanie muzyki, oglądanie filmów, zabawnych stron, czytanie informacji o znanych ludziach itp.	46,0	36,0	15,9	1,2	0,9
Rozmowa za pośrednictwem czatu lub komunikatora	45,5	22,3	26,0	5,2	1,0
Czytanie informacji na temat kultury, nauki, techniki, wiadomości gospodarczych itp.	32,4	37,4	26,4	1,6	2,2
Odrabianie lekcji z wykorzystaniem komputera i internetu z własnej inicjatywy	23,7	45,1	25,3	4,6	1,3
Odrabianie lekcji z wykorzystaniem komputera i internetu na polecenie nauczyciela	23,0	45,6	26,2	3,4	1,8
Odwiedzanie portali internetowych	22,1	9,8	7,3	29,1	31,7
Korzystanie z internetu przez telefon/smartfon	20,1	17,5	25,8	35,1	1,5
Korzystanie z Wikipedii	15,7	52,6	29,8	0,5	1,4
Zespołowa praca zdalna – realizacja zadań szkolnych lub innych projektów za pośrednictwem internetu	14,8	28,7	41,0	14,1	1,4
Gra w gry komputerowe	10,2	14,6	39,6	33,9	1,7
Udział w dyskusjach na forach dyskusyjnych, czytanie i komentowanie blogów	7,8	16,2	45,8	28,5	1,7
Odwiedzanie portalu NK	7,1	5,3	26,0	59,9	1,7
Tworzenie i zamieszczanie w internecie grafiki lub zdjęć	6,2	16,9	40,8	34,2	1,9
Korzystanie ze sklepów internetowych i serwisów aukcyjnych	4,8	24,8	51,2	17,5	1,7
Korzystanie z czytników e-booków	3,6	8,0	17,8	68,3	2,3
Pisanie i udostępnianie w internecie bloga, opowiadań lub innych autorskich tekstów	3,4	5,7	17,5	72,0	1,4
Tworzenie i zamieszczanie w internecie innego rodzaju prac	2,0	2,5	2,7	91,4	1,4

¹ Dokładne brzmienie: *bardzo często* (codziennie lub prawie codziennie); sposoby używania komputera oraz internetu uszeregowano według odsetka odpowiedzi *bardzo często*.

Tabela 1. Sposoby używania komputera i internetu przez badanych (dane procentowe)

Źródło: opracowanie własne

Sposoby wykorzystania ICT w procesie dydaktycznym	Często	Czasem	Nigdy	Brak odp.
Wzbogacanie lekcji prezentacjami multimedialnymi	24,4	33,5	36,4	5,7
Korzystanie w czasie lekcji z tablic multimedialnych	18,2	26,4	50,1	5,3
Korzystanie w czasie lekcji z internetu (np. pokazywanie wykresów, symulacji, filmów, stron internetowych)	16,9	27,8	49,9	5,4
Kontaktowanie się z uczniami mailowo, np. przypominanie o terminach realizacji zadań, wysyłanie pracy domowej	15,9	24,8	53,7	5,6
Korzystanie podczas lekcji z płyt CD lub DVD (programy edukacyjne, filmy)	15,7	37,1	41,5	5,7
Udostępnianie w internecie materiałów edukacyjnych	6,2	23,4	64,3	6,1
Kontaktowanie się z uczniami za pomocą komunikatora, np. Skype	2,7	3,9	87,7	5,7
Prowadzenie bloga dla potrzeb nauczanego przedmiotu	2,7	3,6	88,1	5,6

Tabela 2. Ocena częstotliwości wykorzystania ICT przez nauczyciela przedsiębiorczości w procesie dydaktycznym (procent respondentów, którzy wskazali daną odpowiedź)

Źródło: opracowanie własne

Prace wymagające wykorzystania ICT	Często	Czasem	Nigdy	Brak odp.
Znalezienie w sieci informacji na jakiś temat	22,1	44,4	27,5	6,0
Przeczytanie informacji na wskazanej stronie	14,6	40,8	38,1	6,5
Przygotowanie prezentacji multimedialnej	13,2	40,6	40,3	5,9
Napisanie wypracowania na komputerze	9,4	36,5	48,0	6,1
Skorzystanie z materiałów edukacyjnych zamieszczonych w sieci, np. obejrzenie filmu edukacyjnego czy symulacji, zagranie w grę edukacyjną	12,7	33,2	48,1	6,0
Skorzystanie z platformy e-learningowej	13,9	26,7	52,8	6,6
Skorzystanie ze słownika, encyklopedii internetowej lub biblioteki cyfrowej	8,7	31,9	53,3	6,1
Wykonanie grafiki, np. schematu, plakatu	6,2	29,6	57,9	6,3
Skorzystanie z edukacyjnej płyty CD (np. dołączonej do podręcznika)	5,0	21,0	67,9	6,1
Skorzystanie z internetowych narzędzi pomocnych w nauce, np. programów do tworzenia map myślowych, aplikacji pracy zespołowej (typu Wiki, Google Docs)	4,8	15,3	72,9	7,0
Przećwiczenie obsługi programu komputerowego	4,6	15,2	73,4	6,8
Stworzenie bloga lub strony internetowej	1,4	9,4	82,4	6,8
Inne zadania wykorzystujące komputer i internet	2,3	3,0	56,7	38,0

Tabela 3. Ocena częstotliwości zlecania uczniom prac wymagających wykorzystania ICT (procent respondentów, którzy wybrali daną odpowiedź)

Źródło: opracowanie własne